

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ОКРАЇННОЇ БУКОВИНИ

У статті розглядаються фактори, що вплинули на формування такого особливого суспільного явища ХІХ ст., як буковинська толерантність. Аналізуються етнічні, конфесійні та соціально-економічні передумови, які визначили творення своєрідної моделі крайньої спільноти, де вдалося уникнути гострого міжетнічного протистояння.

Ключові слова: Буковина, етнічна спільнота, конфесія, соціальна структура, колонізація, автохтонне населення, поліетнічне суспільство.

Зміна традиційної етноструктури суспільства, особливо в Європі, стала dokonаним фактом сучасності, наслідком глобалізації й ще одним викликом сучасній цивілізації. Цей процес відбувався непомітно, але одного разу пересічні громадяни раптом усвідомили, що поряд з ними живуть чужинці з іншою мовою, вірою, ментальністю, моральними й духовними цінностями. Що їх стає все більше й вони вже вимагають окремого “місця під сонцем”. Якщо ж, крім усього, вони стають конкурентами автохтонам, це викликає особливу напругу в суспільстві, яку іменують ксенофобією, расизмом, фашизмом і т. д. Шукаючи шляхи подолання цієї напруги, людство знову звертається до минулого історичного досвіду, щоб укотре переконатися, що найефективнішим є дух толерантності, який слід виховувати як у прийдешніх народів, так і місцевого населення.

Сучасна Україна переживає всі означені суспільні процеси й мусить протистояти глобальним викликам, у тому числі й міграційним хвилям, які викидають з України значний надлишок активних робочих рук, однак у той самий час “прибивають” такі ж активні сили вже з інших, у першу чергу, східних регіонів континенту. Тому налагодження мирного співіснування в умовах полікультурності потребує значної уваги. Свій внесок у цю справу роблять громадські організації. Зокрема, з метою підвищення обізнаності українського суспільства щодо культурного діалогу в Україні та створення позитивного іміджу мультикультурної громади проведено соціальну кампанію 21 травня у Всесвітній день культурного розмаїття в ім’я діалогу та розвитку. Організатори звернули особливу увагу на необхідність формування позитивного ставлення українців до представників різних народів і суспільств, привернення уваги до позитивного внеску людей різних національностей у повсякденне життя. Соціальна кампанія також мала на меті позбавити українських громадян негативних стереотипів щодо культурного розмаїття, існуючого в них остраху, зневаги та нерозуміння й допомогти побачити, перш за все, позитивний бік явища. “Розвиток культурного розмаїття лише покращує якість нашого повсякдення, робить його цікавішим, змістовнішим та забарвленим у кольори, – стверджує Координатор проекту пані Луа Поттієр [1].

Кампанія стартувала під лозунгом “Колір шкіри не має значення!”, але насправді Україна впродовж усієї історичної минувшини була й залишається яскраво вираженою євроазійською контактною зоною, тому здобула дуже важливий для всієї людської цивілізації досвід мирного співіснування різних народів. Найцікавішою може стати модель міжетнічних взаємин, створена на Буковині в австрійський період. Ідеться про “буковинську толерантність”, яку тривалий час вважали своєрідним регіональним міфом, однак нині все частіше звертаються до нього, як до вже випробуваного механізму формування суспільного миру в краї, і політики, і науковці. Зокрема, цієї проблеми торкалися професори О.В.Добржанський [4] і А.М.Круглашов [5]. Однак вона ще не стала предметом спеціального наукового дослідження.

Європа вже не раз переживала значні потрясіння, викликані масовими міграціями, найпотужніша хвиля яких припала на кінець ХVІІІ – першу половину ХІХ ст. Це

явище викликає особливу зацікавленість, адже воно являє собою невід'ємну частину суспільно-політичних, геополітичних і соціальних змін, які завершили XVIII ст. і водночас започаткували новий етап у розвитку європейського континенту під назвою "довге дев'ятнадцяте століття".

Маленька Буковина опинилася в горнилі всіх означених процесів і в ній, як у краплі води, відобразилися всі зміни економічного, політичного й соціокультурного життя європейських країн і народів. Але ще більшу цікавість викликають ці зміни з огляду на порубіжний характер краю. Більше того, Буковина належить до тих країв, які в усі часи, починаючи з епохи Римської імперії, залишалися окраїнними в складі держав, до яких за певних історичних обставин вони входили. Тому тут виробився особливий тип поліетнічного суспільства, якому притаманна толерантність, сформувався той спосіб терпимого співжиття представників різних етносів і конфесій, який давав можливість виживати й об'єднуватися в єдине ціле, щоб зберегти себе як в умовах постійного переміщення цілих груп населення в пошуках кращих умов життя, так і в обставинах політичного чи військового протистояння сусідніх держав.

Можна з певністю стверджувати, що відмінність буковинців від мешканців інших поліетнічних прикордонних регіонів визначалася декількома факторами.

Домінуючим тут, на нашу думку, був етнічний чинник. Історично склалося так, що основа населення тут формувалася в період входження краю до складу Галицько-Волинського князівства, і північна частина його активно заселялася українцями. З початком молдавського періоду його історії південь став ареалом розселення молдаван. Таке "розмежування" залишалось й у період входження краю до Австрійської імперії. Разом з тим відразу слід зазначити, що виключно "чистих" етнічних повітів у краї не було. Переважно українськими були північні Кіцманський, Заставнівський, Вашковецький, Вижицький, Чернівецький повіти, де українці становили від 23% до 17%. Буковинські румуни мали перевагу в південних повітах: Гура-Гуморському, Кимполунзькому, Радівецькому, Сучавському – 60%–80% [8].

Кількасотлітнє співіснування двох народів неминуче привело до формування смуги змішаних, найчастіше українсько-румунських чи румунсько-українських громад, де співвідношення між цими групами було майже пропорційним і дещо коливалося від одного урядового перепису до наступного залежно від політичної кон'юнктури. Показовим є приклад села Чагор, де в 1890 р. українці становили 51,7%, румуни – 43,6%, у 1900 р. це співвідношення дещо змінилося на користь румунів, а в 1910 р. українці становили 31,5%, у той час як румуни – 61,7% [7, s.4; 8, s.58–61].

При цьому такі зміни відбувалися не за рахунок міграції цих народів, а виключно внаслідок змін етнічної самосвідомості або маніпуляцій довкола етнічної статистики. Л.А.Симігінович-Штауфе про особливості перебігу таких процесів у місцевостях компактного проживання українського й румунського населення писав: "Русин православної віри відвідував одну церкву зі своїми товаришами по вірі – румунами доти, доки він або, принаймні, його нащадок не забував про своє походження й мову та починав сприймати себе як румуна. У тих населених пунктах, де проживали переважно русини, відбувалася протилежна денационалізація. Чого не могла зробити спільна віра, те відбувалося через шлюби" [12, с.38]. Масових переселень українців у південні райони чи румунів у північні не спостерігалося, етнічні ареали, сформовані в попередні періоди, були доволі стійкими.

Одним із найважливіших, об'єднуючих два народи, був фактор зайнятості – і румуни, і українці в переважаючій своїй більшості були землеробами та скотарями. Більше того, на початку XX ст. вони мали майже однаково низьке представництво серед службовців краю – усього 0,9% українців і 1,3% румунів належали до цієї дуже впливової соціальної категорії. Приміром, німці тут були представлені часткою в 7,3%,

поляки – 6%, а євреї – 9,7%. Традиційно низьким був і прошарок робітництва – 7,5% у румунів і 10% – українців [11, s.223–227].

Важливо наголосити ще й на низькому рівні освіти серед двох автохтонних народів, який суттєво відрізнявся не тільки від загальноавстрійського, але й освіченості місцевих німців, євреїв і поляків. Так, у 1900 р. у 20-річному віці вмiли читати й писати: 80% німців та євреїв, 68% поляків, 54% румунів, 38% українців [10, s.86–87]. Неважко простежити, що українські та румунські діти частіше, ніж інші, залишалися поза освітою.

Таким чином, місцеві автохтони – українці та румуни – залишалися селянами з низьким рівнем урбанізації, а це передбачало не конкуренцію, а щоденну копітку й надзвичайно важку селянську працю.

Однозначно позитивний вплив на підтримання міжетнічного миру в краї мали євреї, які становили третю за чисельністю групу на Буковині. Хоча вони мешкали тут ще з молдавських часів, переважна більшість їх прибула вже після приєднання до Австрії: якщо в 1796 р. частка євреїв становила майже 2% від усього населення (в Чернівцях 17,4% від усього населення міста [3, спр.750, арк.86–87]), то в 1910 р. вона зросла вже до 13% [8, s.27].

Уже в той час більшість євреїв селилися в містах і селищах краю. І це зрозуміло, адже основним заняттям євреїв, які прибували з інших провінцій краю, Молдавського князівства, а в кінці XIX ст. ще й з Російської імперії, була комерційно-торговельна, промислово-реміснична, фінансово-лихварська діяльність. Із часом вона розширилася – євреї були зайняті в освіті, медицині, судово-адміністративній сфері, значну частку складали й серед представників вільних професій. Землеробів серед них було дуже мало.

Як правило, вони проживали розсіяно в усіх населених пунктах Буковини. Їхня чисельність у громадах залежала від величини села й перспективи його розвитку: у невеликих селах представництво євреїв було незначним, а найчисленніші єврейські общини знаходилися в повітових центрах. За результатами перепису 1910 р., євреїв зовсім не було тільки в 4 селах Буковини – двох німецьких і двох російських, заселених старообрядцями [8].

Цікаво, що євреї в Австрійській імперії не визнавалися окремою нацією. Вони розмовляли мовою, схожою на німецьку, тому їх навіть часто записували до німецької мовної групи. Якщо ж вони тривалий час мешкали в українських чи румунських громадах, то визнавали своєю розмовною мову цієї громади [15, s.26–27]. Значна частка євреїв, які прибували на Буковину з Галичини, розмовляли тільки польською мовою й були, за висловом дослідника Ярослава Грицака, “євреями за походженням і поляками за національністю” [2, с.75]. Саме мовна адаптація робила євреїв своєрідними буковинськими толерантами. Як правило, вони спілкувалися мовою громади, у якій проживали, одночасно оберігаючи й свої власні традиції. Це давало їм можливість мирно вживатися з місцевим населенням, незважаючи на свою конфесійну замкненість.

Не були вони конкурентами місцевим мешканцям, займаючи ті ніші зайнятості, які сільське населення традиційно оминало. Це зробило євреїв економічно найміцнішими на Буковині на початку XX ст.: самостійні власники становили 51,5%, службовці – 9,7%, робітники – 18,4%, поденники – 2,9%. Половину всіх орендарів краю теж становили євреї [11, s.226–227].

Зокрема, вони мали значний вплив серед ремісничого й промислового населення: 38,2% були самостійними власниками. Частка самостійних поляків і німців у цій галузі становила по 32,0%, українців – 28,8%, а румунів – 24,9%. Найміцніші позиції євреїв були в торгівлі й транспорті: 54,9% з них були самостійними власниками, 7,7% – службовцями. Беззастережну першість вони тримали серед державних чиновників, вільних професій – 70,3% самостійних і 23,0% службовці [11, s.226–227].

Таким чином, єврейське населення, сформувавши третю за чисельністю групу на Буковині, ніде не поселялося компактною масою, а, навпаки, розсіяно мешкало в усіх населених пунктах, підлаштовуючись під традиції місцевого населення або домінуючої етнічної групи. Будучи економічно найміцнішою етнічною групою, євреї традиційно були зацікавлені в безконфліктному співіснуванні з іншими етнічними групами, особливо місцевим населенням, на Буковині.

Крім того, Буковину населяли німці, поляки, угорці, росіяни (липовани), словаки, вірмени, чехи, більша частина яких прибула вже після приєднання краю до Австрії. Майже всі вони представляли міське населення – службовці, чиновники різного профілю, учителі, правники та медики. Але окремо слід сказати про особливу роль у краї місцевих німців, які мали відносно незначне чисельне, але сильне своїм соціальним становищем представництво. Так, німецькі колоністи відіграли особливу роль у розвитку сільського господарства краю. При сприянні уряду кожен колоніст отримував по 12 га орної землі, дім, реманент, насіння, худобу [9, s.25]. Тож при своїй працелюбності німці поступово перетворювали свої поселення в розвинені села, наочно показуючи місцевим жителям, як раціонально й більш ефективно обробляти землю, вирощувати худобу. Щоправда, це вдавалося не завжди: значна частина місцевих селян була консервативною й дотримувалася дідівських способів ведення господарства.

Ще одну групу німецьких господарських поселенців представляли богемські німці. Вони добре знали справу виробництва скла, тому на місці нових поселень відразу виникали гуті з виробництва скла. Дещо пізніше хвиля богемських німців поповнилася й працівниками лісової промисловості, які повинні були зайнятися обробкою земель, зайнятих пралісом [3, спр.280].

Майже 100-річне сусідство німецьких поселень з місцевими жителями не пройшло безслідно. Так, у німецькому селі Борі в 1910 році з 558 мешканців було 27 румунів; Арбора – швабська колонія – набула майже румунського характеру: з 5960 мешканців німцями вважалися лише 1963 (з них 324 – євреї), а 4929 осіб розмовляли румунською мовою. У Гліті – колонії богемських німців – половина мешканців була представлена вже українцями й румунами. Тільки в деяких колоніях німецьке населення зберігало абсолютну більшість [8, s.62–99].

Утрата однонаціонального забарвлення німецьких поселень пояснюється змішаними шлюбами, а також тим, що колонії не завжди становили окремі адміністративні одиниці, а входили до більших суміжних населених пунктів, унаслідок чого німецьке населення ніби “розчинялося” серед місцевих жителів. Та, незважаючи на такі зміни, документи не зафіксували ніяких конфліктних моментів і ситуацій у місцях спільного проживання нащадків колишніх колоністів і представників корінного населення. Тим більше, що для перших, історія мешкання яких на Буковині сягнула вже за сторіччя, край став батьківщиною, і вони теж вважали себе буковинцями. Крім того, усіх об’єднувала спільна трудова діяльність – обробіток землі. Тим більше, що господарська колонізація за підтримки уряду майже припинилася в другій половині XIX ст., а отже, притоку німців-землеробів у період появи “земельного голоду” майже не спостерігаємо. Таким чином, німці Буковини вже в другому-третьому поколінні вважалися “своїми” і не викликали ворожнечі в місцевого населення.

Дещо в іншій ситуації перебували німецькі переселенці, які оселялися в містах, містечках, повітових центрах. Вони не склали частину планомірного заселення краю, а прибували сюди за власною волею й бажанням, у пошуках кращих заробітків, умов проживання. Саме вони становили ту частину німецького населення, яке було зайняте в торговельно-ремісничій і промисловій сферах. Третю групу німецького населення краю утворювали цивільні й військові службовці, урядовці, чиновники, яких присилали на Буковину для виконання службових завдань. Зрозуміло, це було переважно міське населення, яке й оселялося в повітових центрах і буковинській столиці.

Чисельність і питома вага німецького населення Буковини ніколи не були значними, а в 1910 р. питома вага їх навіть зменшилася. Однак вони представляли в краї державну націю й мали вирішальний вплив. Чернівецька газета “*Bukowiner Rundschau*” у зв’язку із цим писала: “Хоч німці й становлять незначну частину населення краю, німецька мова тут поширена як ні в одній з німецькомовних провінцій... Усе державне, крайове, міське управління, міське життя взагалі – німецькі” [6].

Така характеристика стосувалася, у першу чергу, становища німців у головному крайовому місті. Тут їхня питома вага коливалася від 18,5% в 1880 р. до 14,8% в 1910 р. Про економічний вплив у краї може свідчити й соціальна статистика: самостійні власники – 32,4%, службовці – 7,3%, робітники – 22,8%, поденники – 12,8% [11, s.226–227].

Помітне місце на етнічній карті краю посіли поляки. Як і німці, вони інтенсивно прибували сюди після приєднання Буковини до Австрії. Сприяли міграції польського населення в край факт включення Буковини на 65 років до Королівства Володимирії і Галичини (1786–1849 рр.), будівництво залізниці Львів – Чернівці в 1866 р. і Чернівці – Сучава в 1869 р., управління яким цілком перебувало в руках польської адміністрації в Станіславі. Адміністрація прагнула забезпечити ефективне обслуговування залізниць кваліфікованими управліннями й досвідченим технічним персоналом із числа галицьких поляків. Крім того, поляки були зайняті в промисловості, ремеслах, торгівлі, фінансовій, судовій, освітній сферах. Зважаючи на це, польська етнічна група виявилася найбільш урбанізованою. У крайовому центрі – Чернівцях питома вага поляків зросла найбільше: до 17,4% у 1910 р. Вони займали тут стабільно третє місце за чисельністю після євреїв і українців. Серед поляків соціальна структура формувалася зі зміщенням на користь самостійних власників – 38,7%, службовці ж становили 6,0%, робітники – 26,2%, поденники – 9,5% [11, s.223–224].

Таким чином, у краї сформувалася особлива етнічна структура населення, основу якої складали два корінні народи із суцільно заселеними українськими північними та румунськими південними районами й смугою змішаних в етнічному плані громад. Більше того, це були майже пропорційні етнічні групи: у 1880 р. на Буковині українці становили 42%, румуни – 33%, а в 1910 р. – відповідно 38% і 34%. Усі інші етнічні групи були вже вкрапленням у цю відносно гармонійну біетнічну спільноту, скріплену “скобами” соціальної рівності.

Ще одним фактором буковинської толерантності слід визначити поліконфесійність: на Буковині були представлені всі європейські релігії. На середину ХІХ ст. у краї проживали православні й греко-католики, римо-католики й протестанти лютеранського та реформаційного спрямувань, іудеї й старообрядці, навіть по кілька представників старокатолицької, англіканської церков, менонітів, мусульман. У краї майже не існувало одноконфесійних громад. Кожен народ, який прибував на Буковину, приносив не тільки свої традиції та звичаї, але й свою релігію, яка свято оберігалася.

Кожна церква мала свою організацію, свій клір, свої храми. Мирне співіснування зумовлювалося тим, що в основному населення Буковини сповідувало християнство, яке до початку ХІХ ст. уже пережило внутрішні розколи й було представлене численними напрямками, що співіснували в злагоді в більшості європейських держав. Тут майже всі етнічні групи всередині були розділені між кількома конфесіями: українці та румуни належали до православної (більшість) і греко-католицької церков; німці – до римо-католицької та протестанських церков, вірмени теж поділялися на католиків і православних. Така багатоманітність релігійного життя зумовлювала пошуки мирного порозуміння в краї, а отже, тут не було зафіксовано серйозних міжцерковних конфліктів. Але домінуючою традиційно залишалася православна церква. У краї не тільки вдалося зберегти вплив православ’я, але й зміцнити його через заснування Буковинської митрополії, перетворити у вагомий фактор політичного впливу. Однак

приналежність місцевих українців і румунів до однієї конфесії найчастіше була запорукою міжетнічної злагоди.

Хоча задля справедливості слід зазначити, що якраз православна церква перетворилася в арену протистояння між українцями та румунами в кінці ХІХ – на початку ХХ ст., коли українське та румунське духовенство активно включилося в політичну боротьбу, у тому числі використовувало свій вплив на віруючих через проповіді. Це явище було названо сучасниками “буковинською війною”, яка характеризувалася активною полемікою, інформаційними нападками, ідеологічними суперечками, але повністю виключалися криваві сутички між ворогуючими сторонами.

Таким чином, можна говорити про декілька факторів, що визначили формування особливого суспільного миру, який сформувався на Буковині й характеризувався толерантністю місцевих мешканців.

По-перше, основу населення – дві третини – складали дві рівновеликі етнічні групи українців-русинів і румунів-волохів, які займали відповідно північну та південну частини краю, а отже, між ними не було територіальних суперечностей. Обидва автохтони впродовж тривалого історичного періоду перебували на одному соціально-економічному рівні, тут були відсутні політичні преференції, що й заклало особливий суспільний мир у регіоні. Усі переселенці, що з’являлися тут з кінця ХVІІІ ст., займали вільні ніші суспільного розподілу праці. Вони не витісняли місцеве населення зі звичних сфер зайнятості, а доповнювали їх. Отже, ґрунт для конфлікту економічних і соціальних інтересів був відсутнім.

По-друге, на відміну від інших порубіжних регіонів буковинське населення не страждало від тягарів історичних кривд, тут не було поділу народів на “гнобителів” і “пригноблених”. Навіть поява в краї австрійців, поляків і чехів, які представляли нову імперську владу, не порушила вже встановлених традиційних норм суспільних відносин і місцеве населення не відчувало себе жертвою окупаційного режиму.

По-третє, ще в молдавський період у краї заклався особливий конфесійний мир, зумовлений приналежністю місцевих румунів та українців до єдиної православної церкви. Він не був порушений появою тут у кінці ХVІІІ ст. греко-католиків, римо-католиків, лютеранів і представників інших конфесій. Причина полягає не тільки в тому, що всі вони були відносно нечисленні, але й у тому, що в Європі міжконфесійні конфлікти завершилися й усі представники християнських церков уже виробили способи мирного співжиття.

Стійкість внутрішнього миру в краї можна вважати феноменальною: його не порушили політичні потрясіння кінця ХІХ – початку ХХ ст. Політизація всіх сфер життя не обминула Буковину, але вона не вийшла за межі політичного протистояння, не переросла у відкриті конфлікти, як це спостерігалось в інших регіонах. Впливи на ці процеси зовнішніх сил були надзвичайно потужними. Зокрема, найвідчутніший був тиск з боку сусідніх держав: Румунії, яка виношувала плани об’єднання всіх румунських земель і всерйоз розраховувала на підтримку буковинських румунів у цій справі, і Росії, яка зробила вагомий внесок у збереження русофільських настроїв у краї. Але й вони не зуміли перетворити Буковину на воєнний полігон. І те, що 3 листопада 1918 року відбулося Буковинське народне віче, а представники політичних еліт зуміли знайти компроміс у вирішенні надскладного питання щодо статусу краю, є яскравим цьому підтвердженням.

Таким чином, порубіжний характер Буковини зумовив формування тут особливого типу регіональної самосвідомості, в основі якої лежить закладене попередніми поколіннями почуття терпимості й толерантності. Міграційні хвилі й політичні режими не тільки не змінили, а, навпаки, зміцнили цю рису буковинського населення.

1. В Україні стартувала соціальна кампанія щодо культурного розмаїття // <http://tolerant.org.ua/category/articles-news/v-ukraini-startue-socialna-kampaniya-szodo-kulturnoho-rozmaittva.html>.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації / Ярослав Грицак – К. : Генеза, 1996. – 360 с.
3. Державний архів Чернівецької області. – Ф. 1, оп. 1, спр. 280.
4. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. / Олександр Добржанський. – Чернівці : Золоті литаври, 1999. – 574 с.
5. Круглашов А. М. Регіональна етнополітична стабільність: історична ретроспектива (на прикладі Чернівецької області) / Анатолій Круглашов // Політологічні та соціологічні студії : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2005. – Т. III. – С. 11–39.
6. Bukowiner Rundschau. – 1892. – 19 Mai.
7. Gemeindelexikon der Bukowina. Bearbeitet auf der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1900. – Wien, 1907. – S. 4.
8. Mitteilungen des statistischen Landesamtes des Herzogthums Bukowina. – Czernowitz, 1913. – H. XVII. – T. I. – S. 58–61.
9. Polek J. Die Anfänge der deutschen Besiedlung der Bukowina unter der Militärverwaltung (1774–1786) / Johan Polek. – Czernowitz, 1899. – S. 21.
10. Österreichische Statistik. – Wien, 1903. – Bd. 63. – H. 2. – S. 86–87.
11. Österreichische Statistik. Neue Folge. – Wien, 1916. – Bd. 3. – H. 10. – S. 223–224; 226–227.
12. Simiginowicz-Staufe L. Die Volkergruppen der Bukowina / Ludwig Simiginowicz-Staufe. – Czernowitz, 1884.
13. Special Orts-Repertorium der Bukowina. – Wien, 1885. – 30 s.
14. Special Orts-Repertorium der Bukowina. – Wien, 1894. – 48 s.
15. Worobkiewicz E. Die geographisch-statistischen Verhältnisse der Bukowina nebst einigen vergleichenden statistischen Tabellen / E. Worobkiewicz. – Lemberg, 1893. – S. 26–27.

The factors are viewed in the article, that had an influence on such special public phenomenon of the 20th century which is called Bukovynian tolerance. Analyzing ethnic, confessional and socio-economic backgrounds that determined the creation of original outskirts society, where one succeeded to avoid strong social conflicts.

Key words: Bukovyna, ethnic society, confession, social culture, colonization, indigenous population, polyethnic society.

УДК 94(477.83): (470+571)

ББК 63.3 (2) 5

Ірина Кучера

СХІДНА ГАЛИЧИНА В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ ТА ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ РОСІЇ НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Проаналізовано зовнішньополітичні заходи російських офіційних і громадських чинників щодо залучення Східної Галичини до сфери впливу Російської імперії.

Ключові слова: Східна Галичина, анексія, Росія, Перша світова війна, зовнішня політика

Напередодні Першої світової війни визначальні установки російської зовнішньої політики впливали зі стратегічного становища Росії, її військового й економічного потенціалів, статусу великої держави, об'єктивного співвідношення сил у світі, а також менталітету й історичних традицій правлячих кіл. У цьому зв'язку особливу увагу привертають імперські геополітичні інтереси в Східній Галичині.

Незважаючи на появу останнім часом у вітчизняній [11; 19; 25; 28] і зарубіжній [18; 21; 26] історіографії ряду наукових розвідок про окремі аспекти етнополітичного руху галицьких українців на початку XX ст. у контексті впливу на них російського чинника та спроби концептуальних узагальнень, ця тема ще не висвітлена. Завданням розвідки стало висвітлення практичних дій урядових кіл і громадських організацій Росії, спрямованих на інкорпорацію Східної Галичини до складу Російської імперії.